

УДК 378.14:378.62:72.012

Мирослав ПАГУТА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики трудового та професійного навчання та декоративно-ужиткового мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна, Дрогобич) miroslav06@rambler.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЕРГОДИЗАЙНУ НА ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЇ

У статті розглянуто теоретико-методологічні аспекти впливу ергодизайну на творчий розвиток майбутніх вчителів технології, представлена спрощена схема взаємозв'язків ергодизайну з мотиваційною, чуттєво-логічною та діяльнісною сферою особистості, що сприяє розумінню суті впливу ергодизайну на розвиток творчих задатків та здібностей майбутніх учителів технології.

Ключові слова: ергодизайнерська діяльність, творча діяльність, творчі здібності, вчитель технології.

Літ. 8.

Myroslav PAHUTA,

Ph.D. in Education, Associate Professor of Labor and Vocational Education Methods and Arts and Crafts Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine, Drohobych) miroslav06@rambler.ru

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF THE IMPACT ON THE CREATIVE DEVELOPMENT ERGODISIGN FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS

The article deals with the theoretical and methodological aspects of the impact on the creative development ergodisign future technology teachers, is a simplified relationship's diagram with ergodisign motivational, sensory-logical and the person's active area who contributes to understanding the essence of influence ergodisign on creative abilities development of future technology teachers.

Key words: the ergodisign, the ergodisign activities, the creative activities, the creative abilities, the teachers of technology.

Ref. 8.

Мирослав ПАГУТА,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры методики трудового и профессионального обучения и декоративно-прикладного искусства Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко (Украина, Дрогобыч) miroslav06@rambler.ru

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВЛИЯНИЯ ЭРГОДИЗАЙНА НА ТВОРЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИИ

© Пагута М. Теоретико-методологічні аспекти впливу ергодизайну на творчий розвиток майбутніх вчителів технології

272

Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 11, 2015

Пагута М. Теоретико-методологічні аспекти впливу ергодизайну...

В статье рассмотрены теоретико-методологические аспекты влияния эргодизайна на творческое развитие будущих учителей технологии, представлена упрощенная схема взаимосвязей эргодизайна с мотивационной, чувственно-логической и деятельной сферой личности, которая способствует пониманию сути влияния эргодизайна на развитие творческих способностей будущих учителей технологии.

Ключевые слова: эргодизайн, эргодизайнерская деятельность, творческая деятельность, творческие способности, учитель технологии.

Лит. 8.

Постановка проблеми. Розвиток творчої особистості людини є однією з важливих завдань сучасної освіти. Творча особистість є носієм змін, вона прискорює зміни в макросоціумі, які приводять до руйнування соціальних стереотипів минулого, тим самим забезпечуючи подальший розвиток суспільства. Як слушно зазначає А. Горальський, творчість – це основний засіб до тривалого самовиразу, до ефективної само-реалізації, до успішного самозбереження [4, с. 43].

Не зважаючи на те, що над вирішенням проблеми розвитку творчої особистості працювало багато визначних мислителів та науковців, актуальна вона і в наш час. Особливо гостро дана проблема постає в галузі освіти. Практично кожна держава світу визначає її як пріоритетну й першочергову у своїй системі освіти. Спеціальні програми, спрямовані на пошук та розвиток творчих здібностей особистості, розробляються у всіх країнах світу. Тому одними з головних завдань, що стоять перед сучасною системою вищої освіти, є розвиток творчих здібностей майбутніх фахівців, формування в них досвіду самостійної творчої діяльності.

Особливо гостро поставлене завдання стоїть перед системою професійної підготовки педагогів, а надто майбутніх учителів технології. Сучасний вчитель технологій не тільки сам повинен бути високоосвіченою, творчою особистістю, але і вміти розвинути ці риси у своїх учнів. У цьому контексті питання, пов'язані з дослідженням проблеми пошуку нових методів та засобів розвитку творчої складової особистості майбутніх учителів технології, є надзвичайно важливі та актуальні.

Аналіз досліджень свідчить, що питання удосконалення змісту й методики підготовки майбутнього вчителя технологій та проблема розвитку його творчого потенціалу відображались у дослідженнях багатьох педагогів та психологів. Зокрема, пошуки шляхів вдосконалення методики підготовки майбутнього вчителя технологій знайшли своє відображення у працях О. Коберника, Г. Левченка, В. Сидоренка, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, Л. Оршанського та ін. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей та психологічні аспекти творчої діяльності особистості аналізуються у працях А. Антонова, І. Волощука, Р. Гуревича, Л. Денисенко, Д. Комського, А. Матюшкіна, В. Моляко, С. Сисосвої, М. Скаткіна та ін. Проте динамізм, притаманний даній проблемі, привів до того, що в питанні розвитку творчої особистості майбутніх учителів технологій існує ще чимало маловивчених аспектів та невирішених проблем, що вимагають подальших досліджень. Так, недостатньо дослідженими на даний час залишаються питання впливу ергодизайну на творчий розвиток майбутніх учителів технологій.

Мета статті полягає в аналізі впливу ергодизайну на розвиток творчої складової особистості майбутнього вчителя технології.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні практично всі науковці погоджуються, що необхідною передумовою для розвитку творчих здібностей людини, у тому числі й майбутнього вчителя технології, є його творча діяльність.

Саме у творчій діяльності людина реалізує свої прагнення та ідеали, завдяки чому одержує можливість самореалізації та самоствердження, що забезпечує її розвиток як особистості, сприяє саморозвитку її соціальних сил. У творчості людина постає не тільки суб'єктом, а водночас результатом власної діяльності.

Тому ми вважаємо, що для забезпечення творчого розвитку майбутніх учителів технологій у педагогічних ВНЗ необхідно створити сприятливі умови для їх творчої діяльності, у процесі якої студенти – майбутні педагоги – знайдуть необхідні можливості для творчого самовираження та розвитку. Саме під час навчання в педагогічному ВНЗ майбутній учитель технологій повинен здобути власний досвід творчої діяльності, адже у процесі накопичення творчого досвіду у людини формується та розвивається ряд важливих якостей. Зокрема, вміння мислити та діяти самостійно, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх наслідки, гнучко та осмислено застосовувати на практиці одержані знання, усебічно й критично аналізувати всі ідеї та підходи до вирішення поставлених задач. Саме ці розвинуті якості і становитимуть першооснову творчого потенціалу майбутнього вчителя технологій та характеризуватимуть його як креативну (творчу) особистість.

При цьому важливо пам'ятати, що майбутній учитель технологій повинен бути не тільки творчим, а й компетентним. Тому його творча діяльність повинна бути нерозривно пов'язаною з навчальним процесом. Виходячи з цього, творчу діяльність студентів – майбутніх учителів технологій – ми розглядаємо як специфічний вид творчості, яка найчастіше проявляється як творчість у навчанні. При цьому виходимо з тієї позиції, що кожен студент, майбутній педагог, у більшій або меншій мірі є творчою особистістю. Вивчаючи різноманітні професійно-орієнтовані навчальні дисципліни, виконуючи навчальні та навчально-тренувальні вправи, він повинен здобути власний досвід творчої діяльності.

Основними завданнями майбутнього вчителя технологій, згідно з вимогами освітньої галузі «Технології» та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, є: формування в учнів цілісного уявлення про розвиток матеріального світу, роль техніки, проектування і технологій у розвитку суспільства, ознайомлення школярів із виробничим процесами, традиційними, сучасними і перспективними технологіями обробки матеріалів, прикладним та декоративно-ужитковим мистецтвом, розвиток технологічних умінь і навичок, реалізація творчих здібностей та інтересів учнів у сфері технологічної діяльності, створення умов для самореалізації, розвитку підприємливості та професійного самовизначення кожного учня [6].

Відповідно до цього, вважаємо, що і навчально-творча діяльність майбутніх учителів технологій повинна бути якнайтісніше пов'язана з тими завданнями, які йому доведеться вирішувати на посаді вчителя технологій. Тобто, за своєю суттю вона повинна бути наближеною до технічно-творчої, художньо-проектної чи декоративно-ужиткової діяльності, що, у свою чергу, потребує сформованих художньо-проектних знань і умінь. Поряд із цим, не можна забувати, що визначальною особливістю художньо-проектних знань і умінь є те, що вони можуть формуватися, розвиватися і проявлятися лише у творчій діяльності. Отже, ці професійно значущі для майбутніх учителів технологій знання і уміння зароджуються, формуються, розвиваються і проявляються тільки у формі творчої діяльності.

Вважаємо, що навчально-творча діяльність майбутніх учителів технологій повинна будуватися у формі самостійної, творчої художньо-проектної, за своєю суттю ергодизайнерської діяльності. Ергодизайн – комплексна науково-практична діяльність, що на практиці втілює вимоги й рекомендації ергономіки та дизайну [7, 8].

Термін ергодизайн на сьогоднішній день асоціюється з найпрогресивнішими технологіями та найсучаснішими техніко-технологічними досягненнями людства. Визначальною характеристикою ергодизайну є цілісне поєднання дизайну та ергономіки в єдине ціле, тобто здійснює гармонійне поєднання результатів наукових ергономічних досліджень «людського чинника» з проектними дизайнерськими розробками [5, 6].

Зокрема, В. Голобородько зазначає, що сьогодні уже неможливо не бачити тієї ролі, що її відіграє об'єднання методик дизайну та ергономіки в цілісну структуру ергодизайну, в проектуванні не лише технічно складних об'єктів, але й усього предметного середовища. Стратегія ергодизайну сприяє підвищенню інтелектуального змісту речей уже на рівні проектування, а через сучасні, високоінтелектуальні технології реалізується під час їхнього використання [3, 73].

Сьогодні ергодизайн використовується як методологічна основа практично в усіх видах проектної діяльності, які пов'язані зі створенням та модернізацією штучного середовища людини. Відповідно, ергодизайн можна розглядати як глобальний засіб перетворення предметного світу людини. При цьому він по праву відноситься до творчої діяльності, оскільки сутнісною основою ергодизайнерської діяльності є, насамперед, проектно-творчий спосіб перетворювальної діяльності, який втілюється через індивідуальний творчий задум, творче авторське виконання проекту та творчий характер розв'язуваних проблем.

Враховуючи ще й те, що найбільш ефективною формою становлення і розвитку будь-якої особистості є творча суспільно-значуща діяльність, можемо стверджувати, що в самій основі творчого процесу ергодизайнерської діяльності майбутніх учителів технології є необхідні передумови для створення оптимальних умов для їх гармонійного розвитку, набуття професійно-важливих якостей та їх становлення як творчих особистостей [8, 63–64].

Результат ергодизайнерської діяльності носить творчо-інтегративний характер, оскільки об'єднує в єдине ціле творчий задум, предметну діяльність, художню творчість та ергономічні, інженерні і технологічні знання в найширшому їх розумінні. Ергономічно втілена в предметному середовищі естетика виступає потужним фактором, який значно підсилює творчий потенціал особистості, її професійний рівень діяльності. Тому ергодизайн, безсумнівно, є одним із найбільш дієвих способів формування творчої самостійної особистості. Важливу роль у цьому відіграє той факт, що і художньо-конструкторська, й інженерна діяльність виступають важливими складовими ергодизайну, які в гармонійному поєднанні, взаємно доповнюючи одна одну, складають цілісну основу процесу створення нових виробів.

Естетична складова та творчо-активна роль особистості в ергодизайні робить його близьким до мистецтва. Проте, на відміну від мистецтва, ергодизайн не копіює (не відтворює) оточуючу предметну дійсність, не створює новий видуманий, фантастичний світ, а проектує нові, покращені (ергономічно-олюднені) об'єкти предметного світу людини. А отже, за своєю суттю, ергодизайн, виступає особливим методом пізнання дійсності – оточуючого соціокультурно-предметного світу і людини в ньому та реалізується не через абстрактні категорії, а безпосередньо через сутність людини, адже саме в ергодизайні пізнання і оцінка будь-якого об'єкту предметного світу розглядаються через призму людини, через її психофізіологічне та естетичне сприйняття та розуміння оточуючого предметного світу. Тим самим, сприяючи формуванню в людини цілісного уявлення про взаємозв'язок оточуючого предметного світу із соціальною й виробничою сферою життєдіяльності, розумін-

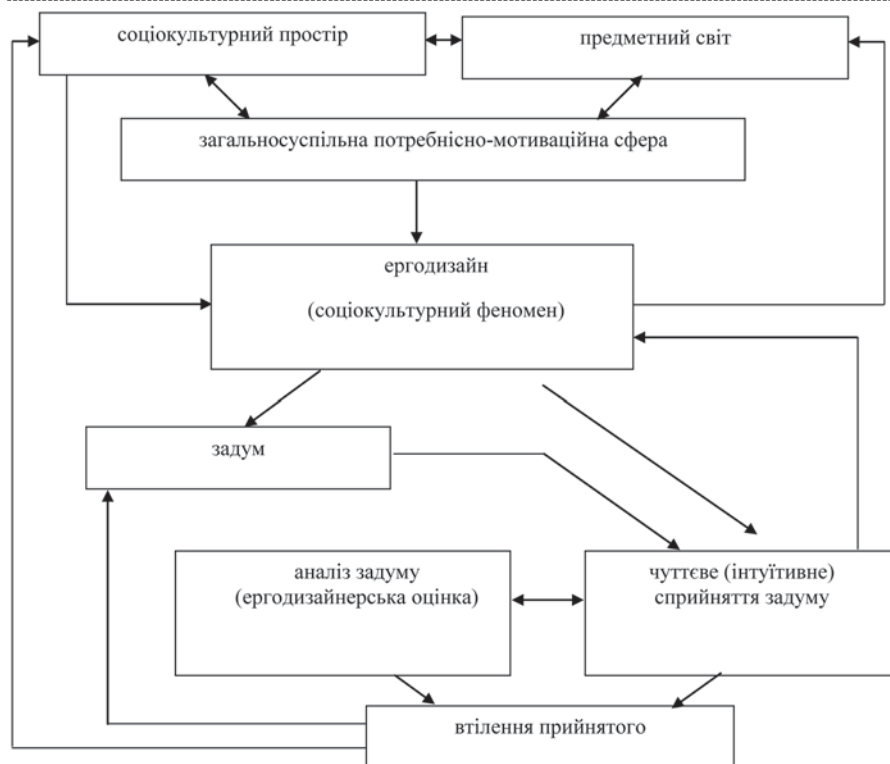
ню важливості цілісного сприйняття оточуючого середовища, а також його цілісному конструюванню та видозмінненню.

На основі проведеного аналізу сутності ергодизайну та його впливу на розвиток особистості сучасної людини ми прийшли до висновку, що людина, перебуваючи в соціокультурному просторі та у заповненому різноманітними предметами матеріального світі, сприймає предметне, як і оточуюче природне середовище, одночасно на усвідомленому (розумово-логічному) та неусвідомленому (почуттєвому) рівнях. Для споглядання об'єктів предметного світу людині достатньо почуттєвого сприйняття, яке дозволить їй інтуїтивно оцінити рівень краси, естетичності та художньо-технічної довершеності виробу. Інтуїтивно сприймаючи об'єкт матеріального світу, людина одночасно аналізує його у відповідності з наявним досвідом і знаннями, відповідно реагує на нього та приймає рішення щодо його застосування. Неусвідомлений рівень сприйняття реалізується через призму внутрішнього світобачення людини та втілюється у формі асоціативного мислення, яке виявляється визначальним у процесі оцінки соціокультурної та естетичної сутності матеріального об'єкта. При цьому дана оцінка носить суб'єктивний характер, оскільки кожна людина індивідуальна, зі своїм неповторним внутрішнім світом, світоглядними та соціокультурними установками. У процесі такої соціокультурної оцінки кожний індивід, а особливо майбутній учитель технологій, повинен розуміти, що у відповідності до принципів та засад ергодизайну створюваний предмет як елемент загальносуспільної матеріальної культури повинен бути не тільки красивим і естетичним, а й функціональним, ергономічним, суспільно та екологічно безпечним тощо. Виходячи з даної точки зору, дотримуємося думки, що будь-який об'єкт матеріального світу оцінюється за допомогою логічного мислення на основі комплексу об'єктивних знань та суспільно значущих уявлень про даний об'єкт. Вважаємо, що сприйняття людиною будь-якого матеріального об'єкту втілюється через сферу відчуття та пізнання. Аналізуючи свої відчуття, зіставляючи їх із наявними знаннями та уміннями, своїм соціокультурним досвідом, людина приймає рішення щодо подальших своїх дій.

Таким чином, ми вважаємо, що ергодизайн являє собою самостійно-цілісну систему процесу гуманізації та олюднення предметного світу з однієї сторони, а з іншої – сприяє гармонізації та творчому самовираженню людини, що відображається у цілісній суті предмета, створеного з дотриманням вимог та рекомендацій ергодизайну, що є надзвичайно важливим аспектом професійного становлення майбутніх учителів технологій.

Поєднавши ці думки з поглядами Т. Бюзена [1] і Г. Гарднера [2], які розглядаючи творчі здібності з позиції теорії «множинного інтелекту» стверджують, що у будь-якої людини є всі потенційні природні задатки (у тому числі і до творчості), які можуть розвинути у здібності, а також, враховуючи те, що створення та удосконалення об'єктів матеріального світу (ергодезайнерська діяльність) відбувається в соціокультурному просторі, вважаємо, що ергодизайн одержує вплив на формування предметнотворної культури суспільства, а отже, може бути напряму пов'язаний із мотиваційною, чуттєво-логічною та діяльнісною сферою кожної людини, а не тільки майбутніх учителів технологій.

На основі цього нами розроблена спрощена схема взаємозв'язків ергодизайну з мотиваційною, чуттєво-логічною та діяльнісною сферою особистості, що сприяє розумінню суті впливу ергодизайну на розвиток творчих задатків та здібностей майбутніх учителів технологій.

У даному контексті важливим для творчого становлення майбутніх учителів технології у процесі навчально-творчої ергодизайнерської діяльності є той факт, що будь-яка річ, будь-який предмет, який знаходиться у складній взаємодії з людиною, взаємодіючи з її тілом або душею, а такою функцією наділений практично весь предметний світ людини, робить ергодизайн важливим елементом загальнолюдської, соціально-економічної та предметнотворної проектної культури суспільства. А отже, ергодизайн через вплив на взаємодію людини і предметного світу забезпечує появу нової соціокультурної складової предмета. Іншими словами, уже з моменту свого створення предмет через наперед врахований у ньому людський чинник набуває соціокультурного аспекту, виступаючи продуктом і одночасно елементом загальнолюдської та матеріальної культури суспільства. У зв'язку з чим, завдяки впливу ергодизайну, предмет у цьому контексті, як і людина, виступає творінням і одночасно творцем культури, що дозволяє розглядати ергодизайн не тільки як соціокультурний, а і як педагогічний феномен.

Висновки. Будучи напряму пов'язаним як і із соціокультурною сферою, так із безпосередньо трудовою діяльністю людини, ергодизайн одержує значні особистісно-формувальні та навчально-виховні можливості в галузі творчої предметнотворної діяльності майбутніх учителів технології у процесі їх фахової підготовки.

Вважаємо, що для розвитку творчих здібностей майбутніх учителів технології необхідно створити сприятливі умови для їх самостійної, творчої ергодизайнерської

діяльності, у процесі якої студенти – майбутні педагоги – знайдуть необхідні засоби і можливості для творчого самовираження та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бьюзен Т. Думайте ефективно / Т. Бьюзен / [пер. с англ. Т. Попова]. – Мн.: Попурри, 2009. – 2-е изд. – 96 с.
2. Гарднер Г. Структура разума: теория множественного интеллекта: пер. с англ. / Г. Гарднер. – М.: И.Д. Вильямс, 2007. – 512 с.
3. Голобородько В. Стратегія ергодизайну як невід’ємна складова сучасної дизайн освіти / В. Голобородько // Художня освіта в Україні: сучасний стан, проблеми розвитку: науково-практична конф. : тези доп. – К., 1998. – 96 с. – С. 70–73.
4. Горальський А. Теорія творчості / А. Горальський / [переклад з польської Олега Гірного]. – Львів : Каменяр, WARSZAWA UNIVERSITAS REDIVIVA, 2002. – 144 с.
5. Даниляк В. Ергодизайн, качество, конкурентоспособность / В. Даниляк, В. Мунипов, М. Федоров. – М.: Издательство стандартов, 1990. – 200 с.
6. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
7. ДСТУ 3899-99 «Дизайн і ергономіка. Терміни та визначення. – [Чинний від 2000-04-01]». – К.: Держстандарт України, 1999. – III. 33 с. – (Національний стандарт України).
8. Пагута М. Ергодизайн як складова професійної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання / М. Пагута // Актуальні проблеми і перспективи трудової підготовки молоді : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 19-20 жовтня 2007). – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка – 2007. – С. 63–64.

REFERENCES

1. B'juzen T. Dumajte effektivno / T. B'juzen / [per. s angl. T. Popova]. – Mn.: Popurry, 2009. – 2-е yzd. – 96 s.
2. Gardner G. Struktura razuma: teoryja mnozhestvennogo yntellekta: per. s angl. / G. Gardner. – M.: Y.D. Vyl'jams, 2007. – 512 s.
3. Goloborod'ko V. Strategija ergodyzajnu jak nevid'jemna skladova suchasnoi' dyzajn osvity / V. Goloborod'ko // Hudozhnja osvita v Ukrai'ni: suchasnyj stan, problemy rozvytku: naukovo-praktychna konf. : tezy dop. – K., 1998. – 96 s. – S. 70–73.
4. G'oral's'kyj A. Teorija tvorchosti / A. G'oral's'kyj / [pereklad z pol's'koi' Olega Girmogo]. – L'viv : Kamenjar, WARSZAWA UNIVERSITAS REDIVIVA, 2002. – 144 s.
5. Danyljak V. Ergodyzajn, kachestvo, konkurentosposobnost' / V. Danyljak, V. Munypov, M. Fedorov. – M.: Yzdatel'stvo standartov, 1990. – 200 s.
6. Derzhavnyj standart bazovoi' i povnoi' zagal'noi' seredn'oi' osvity [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
7. DSTU 3899-99 «Dyzajn i ergonomika. Terminy ta vyznachennja. – [Chynnyj vid 2000-04-01]». – K.: Derzhstandart Ukrai'ny, 1999. – III. 33 s. – (Nacional'nyj standart Ukrai'ny).
8. Paguta M. Ergodyzajn jak skladova profesijnoi' pidgotovky majbut'ogo vchytelja trudovogo navchannja / M. Paguta // Aktual'ni problemy i perspektyvy trudovoi' pidgotovky molodi : mat. mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Ternopil', 19-20 zhovtnja 2007). – Ternopil' : TNPU im. V. Gnatjuka – 2007. – 111 s. – S. 63–64.

Статтю подано до редакції 15.02.2015 р.